

Sygn. akt IV U 2001/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 grudnia 2013r.

Sąd Okręgowy w Elblągu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Tomasz Koronowski

Protokolant: st. sekr. sądowy Anna Tomaszewska

po rozpoznaniu w dniu 13 grudnia 2013r. w Elblągu na rozprawie

sprawy z odwołania J. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

z dnia 9 września 2013r. znak: (...)

o emeryturę

oddala odwołanie.

Sygn. akt IV U 2001/13

UZASADNIENIE

Skarżący J. K. wniósł odwołanie od decyzji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. z dnia 9 września 2013r., znak (...), odmawiającej mu prawa do emerytury w wieku emerytalnym niższym od powszechnego. Skarżący podniósł, że wykonywał pracę w warunkach szczególnych w Przedsiębiorstwie Państwowej (...) w O. (dalej: (...) w O.) również w nieuwzględnionym przez pozwanego okresie od dnia 1 listopada 1990r. do dnia 1 stycznia 1999r., kiedy to świadczył pracę na stanowisku brygadzysty stacji obsługi, a w rzeczywistości był w tym okresie mechanikiem napraw pojazdów samochodowych, zatrudnionym wyłącznie w kanałach remontowych. Na dowód tej okoliczności ubezpieczony wniósł o przesłuchanie świadków i siebie w charakterze strony. Wnioskodawca domagał się ponadto zasądzenia kosztów procesu.

Pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie po przeprowadzeniu dowodu z akt osobowych wnioskodawcy i z zeznań świadka na okoliczność sporządzania dokumentacji osobowej w (...) w O.. Powołano się na art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009r., Nr. 153 poz. 1227 ze zmianami, powoływanej dalej jako „ustawa emerytalna”) oraz na rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz. 43 ze zmianami). Pozwany wskazał, że udowodniony okres pracy w warunkach szczególnych to 13 lat, 6 m-cy i 10 dni, będący sumą okresów pracy po pierwsze w Zakładach (...) w O. (dalej: (...) w O.), tj. na kolei i po drugie w (...) w O. w okresach zatrudnienia w tym zakładzie wymienionych w świadectwie pracy w warunkach szczególnych. Pozwany wyjaśnił ponadto, że w postępowaniu przed organem rentowym nie jest dopuszczalny dowód z zeznań świadków na okoliczność świadczenia pracy w warunkach szczególnych.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Skarżący urodził się w dniu (...) 1951r., zatem w dniu (...) 2011r. ukończył 60 lat.

(bezsporne)

W okresie od dnia 1 sierpnia 1968r. do dnia 26 listopada 1973r. wnioskodawca był zatrudniony w (...) w O. na stanowisku tokarza. W okresie tego zatrudnienia odbył zasadniczą służbę wojskową w dniach od 25 października 1971r. do 17 października 1973r. Następnie, tj. w okresie od dnia 6 grudnia 1973r. do dnia 14 września 1974r., skarżący pracował jako dekarz w (...) Spółdzielni Pracy Budownictwo w O. Oddział w O..

(bezsporne, ponadto kopie świadectw pracy i książeczki wojskowej w aktach ZUS dot. kapitału początkowego k.5-7 i 15-19)

Od dnia 4 kwietnia 1975r. do dnia 15 czerwca 2012r. wnioskodawca pracował w (...) w O. na stanowiskach kolejno ślusarza-konserwatora, następnie nie później niż od dnia 1 maja 1978r. mechanika, od dnia 1 września 1988r. elektryka, od dnia 1 listopada 1990r. brygadzysty i od dnia 1 lutego 1999r. mistrza. Przed dniem 1 listopada 1990r. zdarzały się kilkunastodniowe okresy pełnienia przez wnioskodawcę funkcji brygadzysty w zastępstwie. Ubezpieczony jako mechanik i na kolejnych stanowiskach pracował w stacji obsługi taboru towarowego.

(bezsporne, ponadto umowa o pracę i angaże w aktach osobowych)

Praca skarżącego na stanowiskach mechanika stacji obsługi i później brygadzysty stacji obsługi była podobna, tj. polegała na wykonywaniu w pełnym wymiarze czasu pracy napraw samochodów ciężarowych, w większości stojących na kanałach remontowych, sporadycznie stojących poza kanałem. W przypadku samochodów naprawianych na kanale remontowym, większość prac była wykonywana z kanału (od dołu), jednak pewna część prac była wykonywana od góry – przy kanale lub w kabinie pojazdu. Prace wykonywane z kanału to prace takie jak np. przy naprawie skrzyń biegów i innych elementów przeniesienia napędu, hydrauliki, zawieszenia, prace wykonywane przy kanale to np. naprawy kół i hamulców, prace w kabinie pojazdu to np. naprawy głowicy silnika. Prace poza kanałem remontowym zdarzały się kilka razy w miesiącu. W warsztacie nie było podziału mechaników na wykonujących naprawy tylko w kanale remontowym i poza nim, decyzje o podziale pracy podejmował każdorazowo mistrz stacji obsługi. Jako brygadzysta wnioskodawca miał czas pracy wydłużony o 30 minut. Dodatkowe obowiązki brygadzysty polegały na otwieraniu i zamykaniu warsztatu, odnotowaniu godzin pracy członków brygady (zwykle czteroosobowej), co zajmowało nie więcej niż 10-15 minut, a w dni wolne, tj. pod nieobecność mistrza – także na rozdziale pracy pomiędzy mechaników. Powierzenie funkcji brygadzysty dotyczyło pracowników najbardziej doświadczonych, cieszących się uznaniem i umożliwiało podwyższenie tym pracownikom wynagrodzenia ponad stawki maksymalne przewidziane dla pozostałych mechaników.

(bezsporne po przesłuchaniu świadków i przeprowadzeniu dowodu z dokumentów zgromadzonych w aktach osobowych)

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Na wstępie należy przybliżyć przepisy prawa, które mają zastosowanie w niniejszej sprawie, co pozwoli następnie omówić tylko okoliczności sporne.

Trzeba wobec tego wyjaśnić, że z art. 184 ustawy emerytalnej wynika, iż ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli po pierwsze okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz po drugie okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, tj. w niniejszej sprawie wynoszący 25 lat. Przy tym emerytura taka przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego

funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu. Stosownie do powołanego w części wstępnej uzasadnienia §4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. pracownik, który wykonywał pracę w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Zgodnie z § 2 ust. 1 tego rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku.

Skarżący bezspornie spełnia kryterium wymaganej na dzień 1 stycznia 1999r. sumy 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, skończył 60 lat i nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Spór ograniczał się do tego, czy ubezpieczony legitymuje się stażem 15 lat pracy w warunkach szczególnych, również na dzień 1 stycznia 1999r.

Wprawdzie wnioskodawca przedłożył świadectwo z dnia 11 sierpnia 2011r. wykonywania prac w warunkach szczególnych za część okresu zatrudnienia w (...) w O. (k.9 akt ZUS dot. poprzedniego wniosku o emeryturę, por. też świadectwo pracy „zwykle” k.7 akt ZUS wniosku o świadczenie przedemerytalne), a zgodnie z §2 ust. 2 powoływanego wcześniej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. okresy pracy m.in. w warunkach szczególnych stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w odpowiednim świadectwie, jednak świadectwo takie bądź jego brak nie jest jednak bezwzględną przesłanką ani do zaliczenia, ani do niezaliczenia danej pracy jako wykonywanej w szczególnych warunkach. Decydujące znaczenie ma zawsze fakt rzeczywistego wykonywania pracy w szczególnych warunkach, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. W sądowym postępowaniu odwoławczym możliwe jest ustalenie charakteru pracy także w oparciu o inne dowody niż świadectwo z zakładu pracy, nawet jeśli pracownik go nie posiada, bądź przedkłada świadectwo nieodpowiadające określonej w przepisie formie. Należy zaznaczyć, że po przesłuchaniu świadków i przedstawieniu dokumentów z akt osobowych, pozwany nie podważał tych dowodów, jednak zakwestionował wskazane wyżej świadectwo wykonywania prac w warunkach szczególnych w (...) w O..

Skoro art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej odwołuje się do przepisów dotychczasowych, to trzeba wyjaśnić, że obowiązujące w tym zakresie i przywoływane już kilkakrotnie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r., wydane zostało w oparciu o delegację z art. 55 ustawy z dnia 14 grudnia 1982r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zmianami), w którym Radzie Ministrów powierzono w szczególności określenie rodzaju prac lub stanowisk pracy oraz warunków, na podstawie których osobom m.in. zatrudnionym w szczególnych warunkach przysługuje prawo do emerytury w niższym wieku. Wprawdzie wobec tego za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników stale zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia (art. 53 ust. 2 tej samej ustawy z dnia 14 grudnia 1982r. i tożsama regulacja w obecnie obowiązującym art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej), jednak jednocześnie tylko tych pracowników, którzy wykonują rodzaj prac lub zajmują stanowiska pracy określone w przywołanym wyżej rozporządzeniu z dnia 7 lutego 1983r.

Należy zauważyć, że nie było sporu co do możliwości zaliczenia skarżącemu okresu zatrudnienia w (...) w O. jako pracy w szczególnych warunkach, do czego podstawę stanowił §4 ust. 3 powołanego na wstępie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. Można też było rozważać zaliczenie jako okresu tego rodzaju pracy również okresu odbytej przez wnioskodawcę zasadniczej służby wojskowej, do czego podstawę stanowił art. 108 ust. 1 i 3 w związku z art. 106 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (w brzmieniu obowiązującym w okresie pełnienia przez wnioskodawcę służby wojskowej, Dz.U. Nr 44 poz. 220 ze zmianami), z których wynika, że okres odbytej zasadniczej lub okresowej służby wojskowej zalicza się do okresu zatrudnienia, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem, pracownikom, którzy po odbyciu tej służby podjęli zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym byli zatrudnieni przed powołaniem do służby, albo w tej samej gałęzi pracy, o ile pracownik zgłosił swój powrót do zakładu pracy w celu podjęcia zatrudnienia najpóźniej w ciągu trzydziestu dni od dnia zwolnienia z tej służby. Kolejnym okresem, który ewentualnie mógłby zostać

uznany za pracę w warunkach szczególnych, był okres zatrudnienia na stanowisku dekarza (dział V „W budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych, poz. 9 – prace dekarские). Wszystkie te trzy okresy były jednak łącznie krótsze niż 15 lat (wynosiły 6 lat, 8 m-cy i 5 dni), wobec czego konieczne było rozważenie, czy pracą w warunkach szczególnych wykonywaną stale i w pełnym wymiarze czasu była praca skarżącego w (...) w O. na stanowiskach mechanika i brygadzisty stacji obsługi (bezsprzecznie praca ślusarza-konserwatora i elektryka stacji obsługi takimi pracami nie były).

W wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r., wymieniono prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych (dział XIV „Prace różne”, poz. 16). W wydanym w oparciu o to rozporządzenie zarządzeniu nr 64 Ministra Komunikacji z dnia 29 czerwca 1983r. w sprawie prac w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu komunikacji, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego oraz do wzrostu emerytury lub renty inwalidzkiej, z którego to zarządzenia można obecnie korzystać pomocniczo w procesie ustalenia, czy praca ubezpieczonego to praca w warunkach szczególnych, pod taką samą pozycją 16 działu „Prace różne” załącznika nr 1 podkreśla się, że chodzi o osoby zatrudnione wyłącznie w kanałach remontowych, które to zastrzeżenie należy rozpatrywać w kontekście przesłanki pracy na danym stanowisku w pełnym wymiarze czasu.

W ocenie Sądu praca skarżącego jako mechanika i później brygadzisty stacji obsługi w (...) w O. nie mogła być uznana za pracę w warunkach szczególnych. Zebrany w sprawie materiał dowodowy nie dał bowiem podstaw do przyjęcia, że skarżący pracował wyłącznie w kanałach remontowych. Z zeznań świadków, których to dowodów strony nie kwestionowały, wynika jednoznacznie, iż wnioskodawca tylko część (choćby znaczną) swoich obowiązków wykonywał w kanałach remontowych. Warto podkreślić, że w warsztacie (...) O. nie obowiązywał podział na mechaników kanałowych i wykonujących naprawy poza kanałem remontowym, więc każdy z mechaników musiał wykonywać pełny zakres napraw, w tym takie, które wykonuje się albo w ogóle poza kanałem remontowym, jak i takie, gdzie wprowadzie samochód stał na kanale, jednak mechanik pracował przy pojeździe, tj. nie z kanału, a co najwyżej przy kanale. Tylko praca wyłącznie w kanałach remontowych spełniałaby przesłankę pracy w pełnym wymiarze czasu w warunkach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia, w tym wypadku w niewielkim pomieszczeniu z utrudnioną wentylacją i o podwyższonej wilgotności, a przy tym w wymuszonej pozycji ciała, tj. wymagającej często wielogodzinnej pracy z uniesionymi rękoma i wymagająca patrzenia w górę. Tego rodzaju praca mechanika samochodowego mogła występować w wielkich przedsiębiorstwach samochodowych (np. komunikacji miejskiej w dużych miastach), gdzie była ścisła specjalizacja mechaników, w tym na takich, którzy pracowali właśnie wyłącznie w kanałach remontowych. Warsztat taboru towarowego (...) w O. do tak zorganizowanych zakładów nie należał, a skoro rzeczywisty charakter pracy ubezpieczonego nie nosił cech pracy w warunkach szczególnych stałej i w pełnym wymiarze czasu, stwierdzenie przez (...) w O. wykonywania przez skarżącego takiej pracy nie miało podstawy faktycznej.

Podsumowując – zebrany w sprawie materiał dowodowy co prawda nie przeczy temu, że w (...) w O. skarżący pracował jako mechanik w kanałach remontowych, w tym na stanowisku brygadzisty, która nieistotnie różniła się od pracy mechanika niebędącego brygadzystą, ale dowodzi jednocześnie, że praca na wymienionych tu stanowiskach nie była wykonywana w pełnym wymiarze czasu w warunkach szczególnych. W opisanej sytuacji nie było podstaw do przyjęcia, że wnioskodawca legitymuje wymaganym stażem 15 lat pracy w warunkach szczególnych i tym samym prawo do emerytury nie mogło być mu przyznane. Ocena charakteru pracy odwołującego się prezentowana przez niego pozostaje więc w sferze jego dowolnej, ale nieuzasadnionej oceny, zamiast w sferze faktów. Należy podkreślić, że prawo do obniżenia wieku emerytalnego ma charakter wyjątku, wobec czego jego zakresu nie można rozszerzać w drodze wykładni przepisów prawa, która musi być ścisła, co m.in. nie pozwala ani na rozszerzającą wykładnię załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r., ani na pominięcie stałości wykonywania pracy w warunkach szczególnych i pełnego jej wymiaru jako przesłanki przyznana wnioskowanego prawa. W tym stanie rzeczy, wobec braku podstaw do uwzględnienia odwołania, Sąd na podstawie art. 477¹⁴§1 kpc odwołanie to oddalił.